

Kyberkultura a výchova – nový vztah k vědění

141/ Poprvé v historii lidstva většina znalostí získaných na začátku odborné kariéry bude zastaralá na jejím konci. (...) Mění se i povaha práce, ve které neustále nabývá na významu část věnována předávání znalostí. Pracovat stále více znamená učit se, předávat vědomosti a vytvářet nové poznatky.

Kyberprostor je nositelem intelektuálních technologií, které rozšiřují, exteriorizují a modifikují četné kognitivní funkce člověka: *paměť* (databáze, hyperdokumenty, digitální soubory všeho druhu), *představitivost* (simulace), *vnímání* (digitální snímač, přítomnost na dálku, virtuální reality), *uvažování* (umělá inteligence, modelování komplexních jevů).

142/ (V současnosti) ... už nelze předem plánovat ani přesně definovat, čemu je třeba se naučit. (...)

V systému výchovy a vzdělání jsou žádoucí dvě velké reformy:

1. Je třeba zavést postupy a koncepce platné pro dálkové studium každodenní běžné praxe výuky. To hlavní spočívá zejména v novém pedagogickém přístupu, který podporuje výuku přizpůsobenou každému jednotlivci a zároveň kooperativní výuku na síti. Za těchto okolností má učitel nové poslání: z dřívějšího distributora znalostí se stává animátor kolektivní inteligence skupiny žáků.
2. Uznávání získaných dovedností a orientovat jednotlivce v jejich individuálních vzdělávacích postupech a přispívat k uznání všech jejich dovedností včetně těch neakademických.

Druhá potopa a nepřístupnost celku?

144/ *World Wide Web* není sémantický ani strukturálně uzavřen a není strnulý v čase. (...) Roy Ascott používá obrazu *druhé potopy* – informační potopy.

145/ Vznik kyberprostoru neznámá, že „všechno“ je konečně dostupné, ale spíše že „celek“ je definitivně mimo náš dosah.

146/ Stejně tak, jako telefonní komunikace nezabránila lidem v tom, aby se fyzicky setkávali – naopak telefonují si, aby si smluvili schůzku –, tak je elektronická komunikace častým pomocníkem při přípravě cest, kolokvií či pracovních schůzek. Kontakt v kyberprostoru je také jistou formou komunikace i tehdy, když nevede k setkání.

Občas slycháme argument, že někteří lidé „před obrazovkou“ tráví celé hodiny a tím se izolují od ostatních. Samozřejmě, nic se nemá přehánět. Ale copak o někom, kdo si čte, říkáme, že „tráví celé hodiny nad papírem“? Nikoli. Čtenář totiž nenavazuje kontakt s listem celulózy, ale vstupuje ve spojení s určitým projevem nebo hlasem, s významovým světem, který svou četbou pomáhá konstruovat a zabydlovat. Nic na tom nemění fakt, že text je na obrazovce. Stále jde o čtení, přestože, jak už jsme viděli, hyperdokumenty a všeobecná interkonektivita způsob čtení pozměňují.

S nástupem písma se vědění naopak mohlo částečně odpoutat od osobní či kolektivní identity, mohlo se stát „kritičtější“ a začít usilovat o jistou objektivitu a „univerzálnost“ svého teoretického dosahu.

147/ (1) V předliterárních společnostech je praktické, mytické a rituální vědění ztělesněno *živým společenstvím*. Zemře-li stařec, je to, jako by vyhořela knihovna.

(2) S nástupem písma se nositelem vědění stává *kniha*. (...) Tentokrát je to *interpret*, kdo ovládá vědění.

(3) Třetí typ poznání je od vynálezu knihtisku nerozlučně spjat s postavou *učence, vědce*. Nositelem vědění už není kniha, ale *knihovna*. Diderotova a d'Alambertova *Encyklopedie* je spíše knihovnou než knihou. (...) Poznání je strukturováno pomocí sítí odkazů (a snad je již hypertextem).

(4) Odpoutání knihoven od určitého místa, jehož jsme dnes svědky, je možná jen předejrou ke vzniku čtvrtého typu vztahu k poznání. Jakousi spirálou se vracíme k původní ústní tradici. Spíše než izolovaný nosič informací, který nám předkládá interpret nebo učenec, by se nositelem vědění mohly opět stát *živé kolektivy lidí*. Tentokrát by ovšem, na rozdíl od archaické ústní tradice, přímým nositelem vědění už nebylo fyzické společenství se svou tělesnou pamětí, ale *kyberprostor*, krajina virtuálních světů, jejímž prostřednictvím jednotlivá společenství objevují a budují své objekty a pociťují sama sebe jako inteligentní kolektiv.

148/ Přímý kontakt s pokusem téměř vymizel ve prospěch masivní produkce digitálních dat.

Univerzalita tedy spočívá ve vzájemném propojení vědecké komunity v reálném čase, v její světové kooperativní účasti na událostech, které se jí týkají, spíše než v jistém podceňování jedinečné události, jak bylo typické pro dřívější univerzalitu exaktních věd.

Simulace – způsob poznání typický pro kyberkulturu

148/ Mezi novými způsoby poznání, které s sebou přináší kyberkultura, zaujímá hlavní místo simulace. Krátce řečeno, jde o intelektuální technologii, která násobí individuální představivost.

149/ Simulační techniky, především ty, které používají interaktivní obrazy, nenahrazují lidské uvažování, ale prodlužují a proměňují schopnost imaginace a myšlení. (...) Hlavní přínos simulace pro výzkum samozřejmě nespočívá v nahrazení pokusů ani v zastoupení reality, ale v možnosti rychlé formulace a prozkoumání mnoha hypotéz.

Od chaotického propojení ke kolektivní inteligenci

150/ Vědění zbavené totality je proměnlivé. Výsledkem je silný pocit dezorientace. (...) Hybným ideálem informatiky už není umělá inteligence, (...) ale *kolektivní inteligence*. K ní patří společná paměť, imaginace a zkušenost, praktická výměna poznatků, nové formy organizace a pružné koordinace v reálném čase.

Kyberprostor, propojení počítačů na celé planetě, se stává hlavní infrastrukturou výroby, řízení ekonomiky a ekonomických transakcí. Brzy bude hlavním kolektivním a mezinárodním nástrojem paměti, myšlení a komunikace.